

ČIERNA VODA ŠTÁTNE DIVADLO KOŠICE

autorka recenzie: **Zuzana A. Ferusová**

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia: 07. 09. 2021 v Martine

Sen jednej letnej noci

Čo sa za dvadsať rokov zmenilo v našich životoch? Vieme spätne rozoznať zlomové body, ktoré rozhodli o našom osude? Ľutujeme ich? Sme spokojní s vlastnou budúcnosťou, ktorá sa postupne naplňa? A ostali nám aj nejaké sny, ktoré sa už nikdy neuskutočnia?

Naratívne divadlo a/alebo sociálna rozprávka

Tieto otázky kladie najnovšia Schimmelpfennigova hra *Čierna voda* (2014). Je to ponurá balada, divadelná báseň, ktorej obrazový svet je načrtnutý skôr v temných tónoch. Nad pozitívnymi pocitmi zo života jednoznačne prevládajú melanchólia, nostalgia, smútok za prežitým, ale ešte trochu viac hádam aj za nikdy neprežitým, ktoré už definitívne nikdy nenastane.

Autor v nej zároveň výrazne akcentuje sociálny rámec svojich postáv – keď hovorí o paralelných svetoch, na jednej strane sú gastarbeiterské (tu predovšetkým pôvodom turecké) rodiny v malých stiesnených bytoch, s predurčenou budúcnosťou a zamestnaním robotníkov, smetiarov, predavačov kebabu, pokladníčok v supermarketoch. Na opačnej strane sú protagonisti vyššej vrstvy spoločnosti – minister, riaditeľka školy, renomovaný advokát. Tieto dva svety sa stretávajú v úbožnom pomere Franka a Leyly, v osudovej láske, ktorá sa napriek ohromnej sile v tomto svete nedokáže naplniť inak ako tragicky. Schimmelpfennigova hra je teda aj sociálnou rozprávkou, nemecko-tureckou love story bez happy endu, ale so silnou determináciou postáv.

Košická inscenácia – silná súčasná výpoveď aj dramaturgický progres

Hra *Čierna voda*, ako napokon aj predošlé hry Rolanda Schimmelpfenniga, je založená na vyrozprávání príbehu. Pre režiséra potom často býva najväčšou výzvou nájsť spôsob, ako túto disproporciu medzi nadvládou slova a minimom akcie prekonať. Hostujúci režisér Braňo Mazúch, ktorý tvorí predovšetkým v Čechách, pristúpil k riešeniu na viacerých úrovniach. Polyfónia postáv – dve herečky (na festivale Dotyky a spojenia odohrali predstavenie oproti pôvodnému obsadeniu nie tri, ale iba dve herečky, pozn. red.) a traja herci stvárňujú všetky postavy – je invenčná najmä kvôli vytváraniu nekonečných variácií na javisku. Udržiava tak v napätí situáciu nielen divákov, ale aj hercov navzájom. Ozvláštnené situácie (napríklad dvojica postáv Frank a Leyla komunikuje cez trojicu hercov, zdvojený hlas postavy prostredníctvom dvoch herečiek) posilňujú výpoveď a dokážu vytvoriť aj zo zdanlivo banálnych udalostí osobité modelové situácie vzťahov v najrôznejších kombinatorických mixoch. Herecké stvárnenie pri tomto prístupe vyžaduje nielen koncentráciu na individuálny výkon, ale navyše aj vcítenie a napojenie sa na ostatných hercov na javisku. Trojica mužských protagonistov (Jakub Kuka, Andrej Palko a Martin Stolár) a dvojica herečiek (Katarína Horňáková a Diana Semanová) sa vyrovnali s požiadavkami textu i réžie veľmi sebavedomo. Výsledkom je úderná a koncízna inscenácia – a na jej príťažlivej podobe má práve herecký súbor veľkú zásluhu.

Pre repertoár činohry ŠDKE je výber tohto titulu nepochybne výborný krok a vydarená realizácia to len potvrdzuje. Inscenácia je pozoruhodná v mnohých aspektoch, od výtvarnej výpravy cez oduševnené herecké uchopenie až po dôslednú režisérsku prácu s budovaním mizanscén a obrazov. Silný príbeh, metaforický jazyk, beatový rytmus a dôraz na dávkovanie slov, ale aj páuz, ticha a mlčania, výrazné strihy, ktoré minimalisticky, ale presne menia prostredie aj časové reálie, všetka táto minuciózna práca sa zúročuje v celkovom vyznení. Pôsobivosť inscenácie je potom založená najmä na pevnej konzistentnosti, do ktorej sa kompaktné zlievajú všetky zložky javiskového tvaru.

Sen svätojánskej noci 21. storočia

Tí, čo sa počas jednej noci stretnú ako dvadsaťroční na kúpalisku, sú a zároveň nie sú tí istí, ako ich štyridsaťročné náprotivky o dve dekády neskôr. V tmavej noci a čiernej vode

zakázaného plávania na zavretom mestskom kúpalisku sa ešte vedia stretnúť mladé duše oboch pohlaví na základe inštinktov a intuície. Noc stiera hranice medzi národnosťou, sociálnym kastovaním – existuje len príťažlivosť, vôňa pokožky a čaro okamihu. Neskôr, vo svete dospelých, sú to už osoby so zabetónovanými statusmi a rolami. Mágia mladosti, ktorá sa pozerá na budúcnosť s dychtivými snami, nádejami, očakávaniami veľkých vecí, je v rýchlych strihoch replík jednotlivých postáv konfrontovaná s už viac nesnívajúcimi náprotivkami, ktoré žijú vlastné životy v pevne uzavretých konštruktoch – bez možnosti sa z nich vymaniť.

Ako to teda je – existuje len jeden svet? Alebo sú paralelné svety, ktoré koexistujú popri sebe, no mimobežne, bez možností prieniku? Obe stanoviská majú v hre svojich zástancov, obe úvahy majú svoje dôvody. A myslím, že do čierneho triafa herec Andrej Palko, keď v bulletine k inscenácii hovorí: „Nikdy nespoznáš druhého tak, ako poznáš teba. Nikdy ťa druhý nespozná tak, ako sa poznáš sám. Paralelné svety.“